

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อศึกษาเหตุปัจจัยในการทำวิจัยในโรงเรียน และสาเหตุการไม่ทำการวิจัยในโรงเรียน และศึกษาการทำวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2531 และ 2532 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. ใช้ประชากรครูมัธยมศึกษาทั้งหมดที่มีโครงการทำวิจัยในโรงเรียนในปีการศึกษา 2531 และ 2532 จำนวน 37 คน จากโครงการวิจัย 42 โครงการ ใน 27 โรงเรียน
2. ครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยทำการวิจัยในโรงเรียน โดยศึกษาเฉพาะครูมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีโครงการทำวิจัยในโรงเรียน เพื่อควบคุมให้ประชากรกลุ่มที่ไม่เคยทำวิจัยอยู่ในสภาพการณ์เดียวกับกลุ่มที่ทำการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 3400 คน ใน 27 โรงเรียน ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโรงเรียนละ 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 81 คน
3. ผลงานวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษาที่สำเร็จ จำนวน 9 เรื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนโครงการวิจัย และจำนวนครุภัณฑ์ศึกษาที่ทำการศึกษาวิจัยในแต่ละ โรงเรียน

โรงเรียน	จำนวน โครงการวิจัย	จำนวน ครุภัณฑ์ทำวิจัย
1.เทพศิรินทร์	2	2
2.ศิลาจารึกพัฒนา	1	1
3.สันติราษฎร์วิทยาลัย	3	2
4.สามเสนวิทยาลัย	1	1
5.สตรีศรีนครินทร์	2	1
6.นนทบุรีวิทยา	2	2
7.วัดราชาธิวาส	1	1
8.สวนกุหลาบวิทยาลัย	1	1
9.วัดราชบพิธ	1	1
10.วัดประดู่ในทรงธรรม	1	1
11.วัดสุทธิวาราม	1	1
12.ยานนาวาเวศวิทยา	2	1
13.วัดเบญจมบพิตร	1	1
14.ไตรมิตรวิทยา	1	1
15.สตรีวัดอัมพวัน	2	2
16.ปากน้ำวิทยาคม	2	1
17.วัดรางบัว	1	1
18.ปัญญารักษ์	1	1
19.เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	2	2
20.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	1	1
21.เทพศิรินทร์ ร่มเกล้า	1	1
22.สิงห์ราชพิทยาคม	1	1
23.ราชดำริ	3	3
24.เตรียมอุดมศึกษาใหม่เกล้า	3	2

โรงเรียน	จำนวน โครงการวิจัย	จำนวน ครูที่ทำวิจัย
25. รัตนโกสินทร์ฯ บางเขน	2	2
26. สารวิทยา	1	1
27. เศรษฐบุรพาเพ็ญ	2	2
รวม	42	37

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) และ แบบวิเคราะห์ลักษณะผลงานวิจัย โดยมีกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือดังนี้

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

วัตถุประสงค์	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	
		แนว สัมภาษณ์	แบบ วิเคราะห์
1. ศึกษาเหตุจูงใจในการทำการวิจัย ในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานครที่มีโครงการวิจัย ในปี การศึกษา 2531 และ 2532	1. ภูมิหลังของครูมัธยมศึกษา 2. เหตุจูงใจในการทำการท้าววิจัย	/	/
2. ศึกษาสาเหตุการไม่ทำการวิจัย ของครูมัธยมศึกษา	3. สาเหตุการไม่ทำการวิจัย	/	

วัตถุประสงค์	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	
		แนว สัมภาษณ์	แบบ วิเคราะห์
3. ศึกษาการท้าววิจัยในโรงเรียน มัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร- นคร ปีการศึกษา 2531-2532			
3.1 ปัจจัยพื้นฐานในการท้าววิจัย	4. ปัจจัยพื้นฐานในการท้าววิจัย ได้แก่ บุคลากร เงินทุน เวลา วัสดุอุปกรณ์ แหล่ง- ค้นคว้า	/	
3.2 กระบวนการท้าววิจัย	5. กระบวนการท้าววิจัย ได้แก่ การกำหนดปัญหา การทบทวนวรรณกรรม การตั้งสมมุติฐาน การออกแบบวิจัย การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและรายงานผล ปัญหาและอุปสรรค	/	/
3.3 ผลงานวิจัย	6. ผลงานวิจัย ได้แก่ ลักษณะของผลงานวิจัย คุณภาพของงานวิจัย	/	/
3.4 การเผยแพร่และการนำผล วิจัยไปใช้	7. การเผยแพร่และการนำผลการ วิจัยไปใช้ ได้แก่ วิธีการเผยแพร่ วัตถุประสงค์ในการใช้ผลการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการใช้ผล การวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ผล การวิจัย	/	

1. แนวการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

1.1 ขั้นตอนในการสร้างแนวการสัมภาษณ์

1.1.1 ศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในโรงเรียนและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อกำหนดตัวแปรที่จะศึกษา

1.1.2 ทำการศึกษาขั้นนำโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าแผนงานโรงเรียน 2 ท่าน ครูมัธยมศึกษาที่ทำการวิจัย 2 ท่าน และครูมัธยมศึกษาที่ไม่ทำการวิจัย 2 ท่านจากโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี และโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี รวมทั้งศึกษาผลงานวิจัยของครูมัธยมศึกษาที่ทำการวิจัยทั้ง 2 ท่าน เพื่อปรับปรุงแนวคิดและสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์

1.1.3 กำหนดกรอบในการสัมภาษณ์เป็น 7 ประเด็นดังนี้
สภาพและภูมิหลังของครูมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เหตุจูงใจในการทำวิจัย

สาเหตุของการไม่ทำวิจัยของครูมัธยมศึกษา
ปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการทำวิจัยในโรงเรียน
กระบวนการทำวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษา
ผลงานวิจัย

การเผยแพร่และการนำไปใช้

1.1.4 นำแนวการสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข

1.1.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยแก้ไขถ้อยคำให้เข้าใจง่ายขึ้น และเรียงลำดับเนื้อหาให้ต่อเนื่องมากขึ้น จนกระทั่งแน่ใจว่าแนวคำถามมีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

1.2 การทดลองใช้แนวการสัมภาษณ์

นำแนวคำถาม ไปทดลองสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษาที่ทำการวิจัยจำนวน 4 คน และครูมัธยมศึกษาที่ไม่ทำการวิจัยจำนวน 6 คน จากโรงเรียนเทพศิรินทร์ โรงเรียนชลบุรี "สุขบท" โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี โดยทำการสัมภาษณ์และขอบันทึกเทป เพื่อนำเทปมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหาและข้อบกพร่องของคำถาม ศึกษาแนวคำตอบที่เป็นไปได้ในแต่ละคำถาม และเป็นการฝึกการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ดังนี้

1.2.1 ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตนเองกับผู้ให้สัมภาษณ์ บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ ขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการใช้เทปบันทึกเสียง และสัญญาว่าจะเก็บไว้เป็นความลับ

1.2.2 ขั้นสัมภาษณ์ ใช้คำถามที่เตรียมไว้ บอคำถามให้เหมาะสมกับจังหวะในการตอบคำถาม อาจสลับก่อนหลังตามความเหมาะสม จัดบันทึกข้อมูลทันที เฉพาะใจความสำคัญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ถ้าขาดข้อมูลใดก็ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ก่อนปิดการสัมภาษณ์

จากการทดลองสัมภาษณ์ผู้วิจัยประสบปัญหาดังนี้ คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ยังทำการวิจัยไม่เสร็จไม่ค่อยเต็มใจตอบคำถาม อาจเนื่องจากมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้วิจัยและเป็นการเสียหน้า ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างสั้นๆ เนื่องจากบรรยากาศยังไม่เป็นกันเองเท่าที่ควร การสัมภาษณ์ในห้องพักครูถูกรบกวนจากนักเรียนและครูท่านอื่นๆ ทำให้การสัมภาษณ์ไม่ค่อยต่อเนื่องเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างใหม่โดย ทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้า เลือกสถานที่ในการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม ในขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ จะต้องบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจ เห็นความสำคัญและประโยชน์ในการให้ข้อมูล พยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง สังเกตผู้ให้สัมภาษณ์ว่าพร้อมที่จะตอบคำถามหรือไม่ ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่พร้อมผู้วิจัยก็จะพยายามสร้างความคุ้นเคย จนกว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะพร้อมที่จะตอบคำถาม ในขั้นการสัมภาษณ์ จะต้องจัดบันทึกประเด็นสำคัญของการตอบเป็นระยะ ผู้วิจัยจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี จับประเด็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป และเป็นการสร้างความต่อเนื่อง และบรรยากาศที่ดีในการสัมภาษณ์ เมื่อเสร็จการสัมภาษณ์จะต้องตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งทันที เมื่อทดลองจนแน่ใจว่าสามารถเก็บข้อมูลได้ตรงสภาพความเป็นจริงแล้ว ผู้วิจัยจึงจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

จากการทดลอง ปรับปรุงข้อคำถามและเทคนิคในการสัมภาษณ์แล้ว ทำให้ได้แนวการสัมภาษณ์โดยมีแนวคำถาม ประกอบด้วยแนวคำถาม 7 ประเด็น ดังนี้ สถานภาพและภูมิหลังของครูมัธยมศึกษา เหตุจูงใจในการทำวิจัยและสาเหตุการไม่ทำการวิจัยของครูมัธยมศึกษา ปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการทำวิจัย กระบวนการทำวิจัย ผลการวิจัย การเผยแพร่และการนำผลการวิจัยไปใช้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่จะจูงใจครูมัธยมศึกษาในการทำวิจัย

1.3 คุณภาพของการสัมภาษณ์

จากขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือและการทดลองใช้ ผู้วิจัยมั่นใจว่า แนวการสัมภาษณ์นี้ สามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ในด้านความเที่ยงของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย มีการบันทึกและตรวจสอบข้อมูลที่ได้ออกจากระบบการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีต่างๆดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ซ้ำในบางประเด็น โดยส่วนใหญ่จะทำการสัมภาษณ์ซ้ำ ในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ซึ่งห่างจากการสัมภาษณ์ในครั้งแรกประมาณ 1 สัปดาห์

1.3.2 ในกรณีที่ทำการวิจัยเป็นคณะ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ครูผู้ทำวิจัยหลายท่าน ใน ประเด็นเกี่ยวกับสภาพการทำการวิจัย เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้อีก

1.3.4 เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อีกกับข้อมูลที่ได้อีกจากการวิเคราะห์ผลงานวิจัย จากการตรวจสอบข้อมูลทั้ง 3 วิธี พบว่า ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

2. แบบวิเคราะห์ผลงานวิจัย เป็นแบบวิเคราะห์ที่ใช้ศึกษามผลงานวิจัยของครูมัธยมศึกษาที่ ทำการวิจัย และ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูลที่ได้อีกจากแนวการสัมภาษณ์

2.1 ขั้นตอนในการสร้างแบบวิเคราะห์

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผลงานวิจัยของครูมัธยมศึกษา ที่ ทำการศึกษาระดับนี้ และผลงานวิชาการของครูมัธยมศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู

2.1.2 กำหนดประเด็นในการศึกษาเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

ส่วนประกอบของรายงานการวิจัย

ประเภทของการวิจัย

เนื้อหาทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ประชากรที่ศึกษาและการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.3 นำแบบวิเคราะห์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุง ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

2.2 การทดลองใช้แบบวิเคราะห์

นำแบบวิเคราะห์ ไปทำการทดลองวิเคราะห์ผลงานวิจัยของครูมัธยมศึกษา จำนวน 5 เล่ม

2.3 คุณภาพของแบบวิเคราะห์

จากการทดลองใช้ แบบวิเคราะห์สามารถใช่วิเคราะห์งานวิจัยได้ตามต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ศึกษาสถานที่ตั้งของแต่ละโรงเรียน
2. ติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียน โดยยื่นหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลของกรมสามัญศึกษา และติดต่อขอคำแนะนำครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอเอกสารผลงานวิจัยที่ทำ (ถ้ามี) เพื่อศึกษาก่อนทำการสัมภาษณ์
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย ในช่วงวันที่ 15 ธันวาคม 2532 - 30 มกราคม 2533 โดยขออนุญาตบันทึกเทป ถ้ายังสัมภาษณ์ไม่จบก็ขอนัดสัมภาษณ์ในวันต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์ เหตุจูงใจในการทำวิจัยและสาเหตุการไม่ทำ การวิจัย และสภาพการทำการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำมาแจกแจง ความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย